

Nieuwkomers¹ in Aa en Hunze: van inburgeren tot participatie

Inleiding

Een goede inburgering is belangrijk voor de nieuwkomer en voor de gemeenschap waar de nieuwkomer is komen wonen. Uit landelijk onderzoek blijkt dat de resultaten van de inburgering onder de huidige wet- en regelgeving slecht zijn. Minister Koolmees heeft in juni 2018 daarom aangekondigd dat er een nieuwe wet inburgering komt die ervoor moet zorgen dat de resultaten fors verbeteren. Gemeenten krijgen onder de nieuwe wet weer de regie op inburgering. Ondertussen zijn veel nieuwkomers onder de huidige wet niet goed in staat om in te burgeren. Het betreft een relatief grote groep, vanwege de hoge instroom in met name 2015 en 2016. Deze groep gaat niet onder de nieuwe wet vallen. We willen als gemeente daarom een extra inspanning leveren om hun integratie en participatie te bevorderen. Door alvast met de huidige groep nieuwkomers te gaan werken volgens de eisen van de nieuwe wet denken we daarin te kunnen slagen, terwijl we ons op die manier ook kunnen voorbereiden op de nieuwe wet.

In deze notitie wordt eerst ingegaan op het huidige inburgeringsstelsel. Vervolgens worden de knelpunten benoemd en wordt ingegaan op de eisen van de nieuwe wet. Daarna wordt de huidige situatie “inburgeren in Aa en Hunze” beschreven. In hoofdstuk vier volgt een visie op inburgering, kaders, vertrekpunten en de nieuwe aanpak zoals we die voor ogen hebben, met daarbij de betekenis hiervan voor de nieuwkomers en de betrokken organisaties.

1. Huidige landelijke wetgeving inzake integratie en participatie van nieuwkomers

1.1 WET INBURGERING

Sinds 2013 is de uitvoering en handhaving van inburgering van de gemeente naar het Rijk verschoven. Eén van de gevolgen hiervan is dat de nieuwkomer zelf verantwoordelijk is geworden voor zijn inburgering: de keuze van de inburgeringsaanbieder en de financiering hiervan. Wanneer nieuwkomers de inburgeringslessen zelf niet kunnen betalen kunnen ze bij Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) een lening afsluiten van maximaal € 10.000. Als nieuwkomers hun inburgeringsexamen binnen de inburgeringstermijn halen, wordt de lening kwijtgescholden. Indien de nieuwkomer niet slaagt en zich volgens DUO onvoldoende heeft ingespannen voor het behalen van het examen, volgt een boete van maximaal € 1.250 en moet de lening worden terugbetaald.

DUO is verantwoordelijk voor de uitvoering: examens, lening en de handhaving. Het inburgeringsexamen bestaat uit zeven onderdelen: spreekvaardigheid, luistervaardigheid, schrijfvaardigheid, leesvaardigheid, Kennis van de Nederlandse Maatschappij (KNM), Oriëntatie op de Nederlandse Arbeidsmarkt (ONA) en de Participatieverklaring.

¹ Onder nieuwkomers wordt in deze notitie verstaan asielzoekers die een (tijdelijke) verblijfsvergunning hebben gekregen en die huisvesting hebben gekregen in een gemeente

Nieuwkomers moeten binnen drie jaar het inburgeringsexamen A2 (of het staatsexamen NT2) halen. Indien het examen niet wordt gehaald, is bij aangetoonde inspanningen verlenging van de termijn mogelijk. Analfabete nieuwkomers kunnen een verlenging van de termijn van maximaal twee jaar krijgen voor een alfabetiseringstraject. In sommige situaties (bijvoorbeeld door analfabetisme en psychische of lichamelijke belemmeringen) kan iemand worden ontheven van de inburgeringsplicht.

De gemeente heeft geen zicht op de voortgang van de inburgering van de individuele nieuwkomer.

1.2 TAAKSTELLING HUISVESTING NIEUWKOMERS

Gemeenten zijn verplicht om nieuwkomers te huisvesten. Elk half jaar wordt door het Rijk bepaald hoeveel nieuwkomers een gemeente moet huisvesten. Dit gebeurt op basis van de landelijke instroom van asielzoekers die een (tijdelijke) verblijfsvergunning hebben gekregen en de grootte van de gemeente. Het COA koppelt de nieuwkomers aan gemeenten. De gemeenteraad en de provincie hebben een toezichthoudende rol bij de uitvoering van deze taak.

1.3 MAATSCHAPPELIJKE BEGELEIDING

Gemeenten zijn verplicht om maatschappelijke begeleiding te bieden aan nieuwkomers. Bij wet is bepaald dat maatschappelijke begeleiding in ieder geval de volgende componenten moet bevatten: praktische hulp, hulp bij de start van de inburgering, het stimuleren van participatie en integratie en de uitvoering van het participatieverklaringstraject. Voor de uitvoering van maatschappelijke begeleiding ontvangen gemeenten € 2.370 per gehuisveste nieuwkomer van 18 jaar en ouder. In de gemeente Aa en Hunze wordt de begeleiding uitgevoerd door Vluchtelingenwerk Noord Nederland.

1.4 PARTICIPATIEVERKLARING

Gemeenten zijn verplicht om aan alle nieuwkomers een participatieverklaringstraject aan te bieden. Dit traject is als verplicht onderdeel opgenomen in de wet inburgering. Dat betekent dat alle nieuwkomers als onderdeel van hun inburgeringsexamen, in het eerste jaar na vestiging in een gemeente, het traject rond de participatieverklaring afgerond moeten hebben. In het traject maken nieuwkomers kennis met de 'kernwaarden' van de Nederlandse maatschappij: vrijheid, gelijkwaardigheid, solidariteit en participatie. Het traject bestaat uit twee dagdelen training waarin de Nederlandse kernwaarden worden besproken en wordt afgesloten met de ondertekening van de participatieverklaring. Het participatieverklaringstraject wordt in Aa en Hunze uitgevoerd door Vluchtelingenwerk Noord Nederland.

1.5 PARTICIPATIEWET

Gemeenten zijn middels de Participatiewet verantwoordelijk voor de ondersteuning van bijstandsgerechtigden. De Participatiewet biedt inkomensondersteuning voor iedereen die rechtmatig in Nederland verblijft en niet zelf in zijn onderhoud kan voorzien. Nieuwkomers die in een gemeente wonen, niet werken en ook niet door bijvoorbeeld familie worden onderhouden, kunnen een aanvraag indienen voor bijstand. Bijstandsgerechtigden worden door de gemeente ondersteund bij de toeleiding naar werk. Als gemeenten een traject aanbieden, zijn bijstandsgerechtigden verplicht om hieraan mee te werken.

2. Ontwikkelingen.

2.1. KNELPUNTEN HUIDIGE INBURGERINGSSTELSEL

Uit diverse onderzoeken van verschillende partijen (o.a. de Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid, Kennisplatform Integratie & Samenleving, de landelijke ombudsman, Pharos, Vluchtelingenwerk Nederland, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten) blijkt dat de huidige wet inburgering niet voldoet. Nieuwkomers hebben een ongunstige arbeidsmarktpositie, er is veel langdurige werkloosheid en een grote bijstandsafhankelijkheid. Het stelsel blijkt te ingewikkeld en niet effectief.

Sinds gemeenten geen rol meer hebben in de inburgering van nieuwkomers zijn de slagingspercentages verslechterd. Slechts 33% van de groep die in 2013 startte met de inburgering slaagde binnen de gestelde termijn. Onder verantwoordelijkheid van gemeenten was dit in 2012 60%. Bovendien zien we minder vaak een (duurzame) deelname aan de arbeidsmarkt omdat de mogelijkheid van duale trajecten bijna volledig is weggefallen.

Vanwege de lening wordt door de nieuwkomer vaak voor de snelste weg tot examen gekozen (en dus het laagste vereiste taalniveau). Het aantal nieuwkomers dat taalonderwijs volgt op hoger niveau dan A2, is gedaald van 26% naar 2%.

2.2 PLAN KOOLMEES

De onderzoeksresultaten hebben geleid tot een aankondiging in het Regeerakkoord van aanpassing van het huidige inburgeringsstelsel. Minister Koolmees heeft in juni 2019 de concepttekst van de nieuwe wet gepresenteerd. In zijn brief van 25 juni 2019 aan de kamer staan de hoofdlijnen vermeld:

“Hoofdlijnen van het nieuwe inburgeringsstelsel

Iedereen doet mee, het liefst via betaald werk en daar moet de inburgering aan bijdragen. Dat is waar de inzet van de inburgeraar, de overheden en andere (maatschappelijke) partners op gericht is. Om deze doelstelling te bereiken wordt inburgering gepositioneerd als onderdeel van het brede sociaal domein. De regierol van gemeenten over de uitvoering wordt vastgelegd in de wet.

Het nieuwe stelsel zet in op een doorlopende lijn vanuit de opvang. Met taal vanaf dag één en het programma “Voorbereiding op de inburgering” wordt hier in het AZC (asielzoekerscentrum) mee begonnen. De regierol van gemeenten in deze doorlopende lijn begint met een brede intake. Leren en participeren gaan hand in hand en beide aspecten worden in een persoonlijk plan opgenomen. Gemeenten krijgen de taak om alle (bijstandsgerechtigde) asielnieuwkomers verplicht te ontzorgen gedurende zes maanden. Dit helpt deze inburgeraars om de focus bij aanvang van de inburgeringstermijn bij inburgering en participatie te leggen. Er komen drie leerroutes in het nieuwe stelsel:

- Onderwijsroute: gericht op het behalen van een Nederlands schooldiploma voor een goede startpositie op de arbeidsmarkt. Na een taalschakeltraject worden jonge inburgeraars daarom zo snel mogelijk doorgeleid naar een Nederlandse opleiding;
- B1-route: om het mogelijk te maken dat de meeste inburgeraars zo snel mogelijk, maar maximaal binnen drie jaar, taalniveau B1 behalen en hun perspectief op de arbeidsmarkt vergroten, is het van belang dat het leren van de taal gecombineerd wordt met (vrijwilligers)werk;
- Zelfredzaamheidsroute (Z-route): voor mensen voor wie de onderwijs- of B1- route buiten bereik ligt, komt er een leerroute waarbij iedereen leert zich in de maatschappij te redden. Er worden geen ontheffingen op basis van aantoonbaar geleverde inspanningen meer verleend.

Gemeenten zijn verantwoordelijk om een sluitend inburgeringsaanbod te doen: dit aanbod omvat naast een van de drie leerroutes in ieder geval kennis van de Nederlandse maatschappij (KNM), Module Arbeidsmarkt & Participatie (MAP) (voorheen Oriëntatie op de Nederlandse Arbeidsmarkt) en het participatieverklaringstraject (PVT).”

Concreet betekent dit het volgende:

- De regie op inburgering gaat terug naar gemeenten: gemeenten kopen taallessen in en doen de nieuwkomer een aanbod tot inburgering;
- Verhoging taalniveau A2 naar B1. B1 wordt het standaard taalniveau. Dit taalniveau is nodig om een zo goed mogelijke startpositie op de arbeidsmarkt te krijgen;
- Nieuwkomers krijgen bij de gemeente zo snel mogelijk een brede intake die aansluit op de voorinburgering die in het AZC plaatsvindt. De brede intake moet inzicht geven in de startpositie en ontwikkelingsmogelijkheden op alle leefgebieden van de nieuwkomer;
- Gemeenten gaan voor alle nieuwkomers een PIP maken, een Persoonlijk Plan Inburgering en Participatie. In dit trajectplan wordt inburgering gekoppeld aan elementen als (extra) taal, opleiding, werk, vrijwilligerswerk en stage. Ook wordt het taalniveau, de leerroute, het (financieel) ontzorgen en de rol van andere organisaties vastgelegd. De PIP volgt uit de brede intake;
- Gemeenten krijgen de mogelijkheid om nieuwkomers de eerste periode te ontzorgen: zaken als huur en kosten voor verzekeringen worden vanuit de bijstand betaald, de nieuwkomer ontvangt de resterende bijstand en toeslagen. In deze periode van ontzorgen zal toegewerkt worden naar financiële zelfredzaamheid;
- Er komen drie leerroutes: B1, onderwijs voor nieuwkomers onder de 28 jaar en de Z-route als de B1 route niet haalbaar is. Het uitgangspunt wordt dat iedereen op een zo hoog mogelijk niveau inburgerd en zo goed mogelijk participeert, het liefst via betaald werk;
- Het leenstelsel wordt afgeschaft. Nieuwkomers hoeven geen lening meer af te sluiten, gemeenten financieren de inburgering en krijgen hierdoor automatisch meer regie;
- Gemeenten worden verantwoordelijk voor de inkoop van inburgeringstrajecten. Hiertoe ontvangen zij inburgeringsbudget van het Rijk. Regionale samenwerking ligt voor de hand gelet op de omvang en de gewenste maatwerktrajecten;
- Naast het participatieverklaringstraject moeten gemeenten ook een aanbod doen voor de module Arbeidsmarkt & Participatie (MAP).

2.3 DE WET KOOLMEES EN DE PARTICIPATIEWET

Om het leren van de taal en meedoen goed te kunnen combineren, en zo het principe dualiteit te bereiken, is het belangrijk dat de Wet inburgering en de Participatiewet goed op elkaar afgestemd zijn en elkaar versterken. Zolang er een bijstandsrecht is, kunnen gemeenten alle instrumenten uit de Participatiewet inzetten en gelden ook de verplichtingen uit de Participatiewet. Wanneer gemeenten straks ook kunnen sturen op het inburgeringsaanbod kunnen inburgering en re-integratie tegelijkertijd en in samenhang plaatsvinden. Het is een belangrijk uitgangspunt dat gemeenten hier optimaal op inzetten zoals ook benadrukt is in het regeerakkoord.

De staatssecretaris van SZW is in dat kader met gemeenten in gesprek geweest over de uitvoering van de taaleis en de tegenprestatie die deel uitmaken van de Participatiewet, met als resultaat dat nieuwkomers een aanbod krijgen, als het taalniveau bij de intake onvoldoende blijkt te zijn.

3. Huidige kaders en situatie in Aa en Hunze

3.1 HUIDIGE KADERS

Voor alle nieuwkomers geldt dat ze geen aparte doelgroep zijn en geen uitzonderingspositie hebben als het bijvoorbeeld gaat om de Participatiewet. Voor wat betreft inburgering voert de gemeente op dit moment de wettelijke taken uit, te weten het voorzien in huisvesting, maatschappelijke begeleiding en de ondertekening van de participatieverklaring. Nieuwkomers jonger dan 30 jaar gaan in principe naar school om een opleiding te volgen. Werkplein Drentsche Aa (WPDA) heeft inmiddels wel extra maatregelen genomen specifiek voor nieuwkomers om hen op een adequate manier te kunnen begeleiden: er zijn taalcoaches ingezet op de werkvloer (stage, vrijwilligerswerk of betaald werk) om de werkgever te ontzorgen en de nieuwkomer te helpen met de Nederlandse taal en cultuur. WPDA geeft voorlichting aan de nieuwkomers over het wonen in Nederland. Daarnaast geven de woningbouwverenigingen De Volmacht en Woonborg op individuele basis voorlichting aan nieuwkomers bij het aangaan van een huurcontract. Er is een traject ingekocht om de nieuwkomers wegwijs te maken op de arbeidsmarkt. Via de Drentse Zaak worden nieuwkomers ondersteund bij het beginnen van een eigen zaak en in 2020 gaat iWerk van start met een routekiezer.

3.2 SITUATIE IN AA EN HUNZE

Gezien de landelijke bevindingen is te verwachten dat het ook in Aa en Hunze niet goed gaat met de inburgeringsresultaten en dus ook niet met de participatie en integratie van nieuwkomers. Bekend is dat een grote groep nieuwkomers afhankelijk is van een bijstandsuitkering, maar de individuele situaties zijn niet goed in beeld. Het gaat om een aanzienlijke groep nieuwkomers en er zijn zorgen over de deelname van deze groep aan de samenleving. Het is noodzakelijk om deze groep beter in beeld te krijgen. Deze huidige groep nieuwkomers valt straks namelijk niet onder de nieuwe wet, waardoor ze buiten de boot dreigen te vallen, als er geen extra ondersteuning wordt georganiseerd. Besloten is om inzichtelijk te maken hoe de nieuwkomers er in Aa en Hunze voorstaan, door middel van een zogeheten "0-meting". Middels deze 0-meting (afnemen van een assessment in de eigen taal en persoonlijk gesprek om het assessment te duiden) willen we in beeld krijgen hoe het met de individuele nieuwkomer is op verschillende leefgebieden: gezondheid, financiën, beheersing Nederlandse taal, dagbesteding (vrijwilligerswerk, stage, betaalde baan) en netwerk in Nederland. De 0-meting is op 3 februari 2020 van start gegaan.

3.2.1 CIJFERS DUO

In mei 2019 zijn voor het eerst cijfers van DUO beschikbaar gekomen. Hieronder is een opsomming gegeven van de cijfers die op 01-01-2020 bekend zijn gemaakt.

Het totaal aantal nieuwkomers in Aa en Hunze dat tussen 2013 en 2020 inburgeringsplichtig is geworden, bedraagt in ieder geval 108².

Aantallen inburgeringsplicht

- In ieder geval 39 nieuwkomers hebben tussen 2013 en 1 januari 2020 voldaan aan hun inburgeringsplicht;
- In ieder geval 43 nieuwkomers zijn op dit moment nog inburgeringsplichtig.

² Voor een aantal kolommen zijn de aantallen te klein om getoond te worden i.v.m. de privacy. In de kolom van DUO staat in dat geval een *. Hier zijn deze geteld als in ieder geval één persoon en daarom staat bij de cijfers 'in ieder geval'. De aantallen zijn waarschijnlijk hoger. Dit verklaart ook waarom de cijfers niet één op één opgeteld kunnen worden.

Niveau examen

- In ieder geval 33 nieuwkomers hebben examen gedaan op A2 niveau, het basisniveau;
- In ieder geval 9 op B1 niveau (nodig voor MBO niveau 2, 3 en 4);
- In ieder geval 6 op B2 niveau (nodig voor HBO/WO).

Ontheffing inburgeringsplicht

- In ieder geval 19 nieuwkomers hebben ontheffing van de inburgeringsplicht gekregen (als bijvoorbeeld een arts heeft vastgesteld dat iemand vanwege psychische, verstandelijke of lichamelijke beperkingen niet in staat is om aan de exameneisen te voldoen of als iemand minstens 600 uur les heeft gevolgd en tenminste vier keer geprobeerd heeft om het examen te halen).

Verlening termijn inburgeringsexamen

- In ieder geval 79 nieuwkomers hebben verlenging aangevraagd voor het doen van hun inburgeringsexamen en deze verlenging ook gekregen. De meest voorkomende redenen voor het niet op tijd deel kunnen nemen aan het inburgeringsexamen zijn:
 - Langer verblijf op het AZC omdat er nog geen woning beschikbaar was;
 - De nieuwkomer is analfabeet en moet eerst leren lezen en schrijven;
 - Bijzondere omstandigheden zoals ziekte.

Vervallen termijn inburgeringsplicht

- Van in ieder geval 4 nieuwkomers verloopt de termijn om aan de inburgeringsverplichtingen te kunnen voldoen binnen 6 maanden (peildatum 1-1-2020);
- Van in ieder geval 17 nieuwkomers verloopt deze termijn over 6 tot 12 maanden (peildatum 1-1-2020).
- Op basis van de eerdere cijfers en de persoonlijke contacten met de nieuwkomers is de inschatting dat ongeveer een derde van deze groep alsnog ontheffing van de inburgeringsplicht zal krijgen.

3.2.2 CIJFERS WPDA

In november 2019 waren er ruim 100 nieuwkomers in Aa en Hunze. 52 van hen ontvangen een uitkering van WPDA, 13 van deze 52 zijn jonger dan 30 jaar. Het gaat om 34 mannen en 18 vrouwen, met de volgende nationaliteiten.

TABEL 1 LEEFTIJD, GESLACHT EN NATIONALITEIT VAN STATUSHOUDERS IN NOVEMBER 2019

NATIONALITEIT	AANTAL				
SYRISCHE	26				
ERITRESE	13				
NEDERLANDSE	4				
LIBISCHE	1	LEEFTIJD	AANTAL		
BURGER VAN NIGERIA	1	18-27 JAAR	11		
IRAAKSE	1	28-35 JAAR	18		
SOEDANESE	1	36-45 JAAR	13	GESLACHT	AANTAL
STAATLOOS	2	46-55 JAAR	9	M	34
ONBEKEND	3	56-65 JAAR	1	V	18
TOTAAL	52	TOTAAL	52	TOTAAL	52

3.3 KNELPUNTEN EN ADVIEZEN

Eén van de oorzaken van de ontstane situatie onder de huidige wet inburgering is dat nieuwkomers niet/onvoldoende in beeld zijn bij de gemeente. Er is geen integraal, samenhangend beleid om nieuwkomers te ondersteunen na vestiging in de gemeente. Regievoering op de inburgering ontbreekt. Maar er zijn meer knelpunten waardoor de integratie en participatie niet goed tot stand komt:

- Er zijn veel organisaties betrokken bij de integratie en participatie van nieuwkomers. Hierdoor ontbreekt het zicht op het netwerk. Dit levert voor de organisaties en nieuwkomers verwarring op;
- Nieuwkomers hebben zelf de regie over de inburgering en daardoor kan de voortgang door de gemeente onvoldoende worden bewaakt. Doordat nieuwkomers zelf de regie hebben is het lastig om duale trajecten (inburgering gecombineerd met activiteiten zoals stage en werk) te organiseren;
- De werkconsulent heeft een (te) grote caseload om de gehele doelgroep goed te bedienen;
- Bij nieuwkomers is soms sprake van behoorlijke (psychische) problematiek. Er is onder andere sprake van trauma's, onrust met betrekking tot aangevraagde gezinshereniging en de vraag of ze in Nederland mogen blijven. Dit staat een goede inburgering in de weg;
- De profielen (opleiding en werkervaring) van de nieuwkomers sluiten onvoldoende aan bij de vraag op de arbeidsmarkt. Daarnaast speelt mee dat nieuwkomers een bepaald verwachtingspatroon hebben met betrekking tot werk, dat niet realistisch is. Ook is de wet- en regelgeving (regels bijstandsuitkering, belastingdienst etc.) bij nieuwkomers niet of onvoldoende bekend, of gewoon te ingewikkeld;
- De warme overdracht van het COA naar de gemeente is onvoldoende.

Er moet nog veel gebeuren om de integratie en participatie van nieuwkomers in Aa en Hunze te verbeteren, op alle vijf hierboven genoemde gebieden. Het gaat deels over randvoorwaardelijke zaken die aangepakt en/of opgelost moeten worden, deels over zaken die betrekking hebben op de samenwerking tussen diverse partners en soms gewoon ook over praktische problemen waar nieuwkomers tegenaan lopen. Maar bovenal ontbreekt de regie. Voor een goede inburgering en participatie moet er o.a. gezorgd worden voor extra taallessen, participatietraining, begeleiding op maat (in plaats van tijdgebonden), een training over gezondheid, financiële vaardigheden, etc. Dit gaan we, als vervolg op deze notitie, verder uitwerken in een actieplan. In dit actieplan zullen we aansluiten op de visie en de plannen van minister Koolmees en komen we o.a. terug op de regievoering en verwachtingsmanagement (verwachtingen van nieuwkomers komen vaak niet overeen met de realiteit).

4. De nieuwe aanpak in Aa en Hunze

4.1 VISIE

De visie van de gemeente Aa en Hunze op inburgeren, integratie en participatie is in hoofdlijnen opgenomen in de 'Kadernota participatie en participatiewet in de gemeenten Aa en Hunze, Assen en Tynaarlo 2020-2023'. De visie wordt nog verder uitgewerkt en zal aansluiten op de in paragraaf 4.2 genoemde kaders.

4.2 KADERS INBURGERING

Eén van de belangrijkste opgaven is dat alle trajecten waar een nieuwkomer aan deelneemt op elkaar zijn afgestemd. Het persoonlijk plan inburgering en participatie (PIP) van de nieuwkomer is hierbij leidend. Het PIP beschrijft de wensen, mogelijkheden en belemmeringen van de nieuwkomer en het doel waar naar toe gewerkt moet worden. Betrokken partijen conformeren zich hieraan, alle partijen zijn gericht op hetzelfde doel. Als gemeente voeren we hierop de regie. Het één gezin, één plan, één regisseur is uitgangspunt. Binnen de B-1 route starten nieuwkomers zo snel mogelijk met de inburgering. Iedereen volgt een duaal traject. De trajecten zijn kwalitatief goed en op elkaar afgestemd, er is sprake van maatwerk en adequate samenwerking. Dit stopt niet na het behalen van het inburgeringsexamen, maar gaat door totdat het niet meer nodig is. We richten ons primair op werk en scholing als middel om in te burgeren. Doel van de inburgering is dat iedereen slaagt voor het inburgeringsexamen op het hoogst haalbare niveau. Alle nieuwkomers jonger dan 28 jaar zonder voldoende startkwalificatie gaan naar een beroepsopleiding en uit de uitkering. Studiefinanciering is dan de voorliggende financiële voorziening.

4.3 WAT WIL DE GEMEENTE AA EN HUNZE BEREIKEN

Het doel is dat nieuwkomers naar vermogen zelfredzaam zijn en meedoen in de samenleving. Dit betekent:

Financiën: administratie op orde / bijstand of uitkering op orde / geen schulden

Iedereen heeft de financiën en de administratie op orde, schulden worden voorkomen of opgelost.

Zorg: lichamelijk en psychisch welbevinden

Er is adequate aandacht voor en begeleiding of hulp met betrekking tot het lichamelijke en psychisch welbevinden.

Samenleving: *inburgeren / onderwijs*

Iedereen volgt een duaal traject, werken en leren. Iedereen leert Nederlands naar vermogen. Zo nodig wordt extra taalles, een taalmaatje of taalcoach ingeschakeld. Doel is dat iedereen slaagt voor het inburgeringsexamen op het hoogst haalbare niveau.

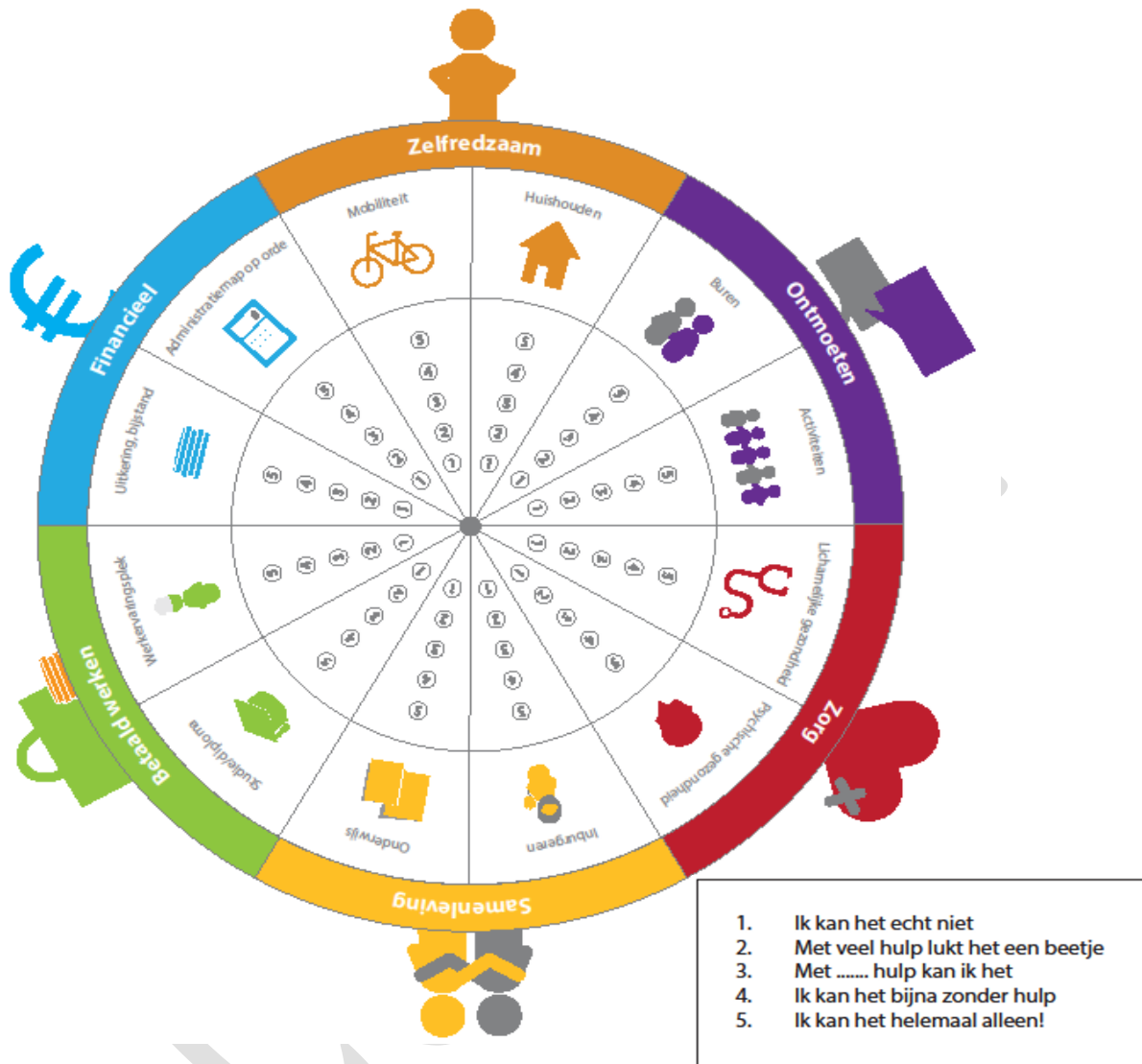
(Betaald) werk: *studie / werkervaringsplek / stage / betaald werk / dagbesteding*

Iedereen heeft een substantiële vorm van werk c.q. bezigheden, passend bij de doelen van het PIP.

Ontmoeten: in de buurt / activiteiten

Iedereen heeft een netwerk(je) in de eigen buurt, waar hij/zij ook terecht kan met praktische vragen en neemt deel aan activiteiten in de gemeenschap.

FIGUUR 1 DE ZELFREDZAAMHEIDSRADAR: HULPMIDDEL OM DE ZELFREDZAAMHEID IN KAART TE BRENGEN

4.4 HOE WILLEN WE ONZE DOELEN BEREIKEN

Bovenstaande betekent dat we als gemeente een duidelijke regierol gaan voeren voor wat betreft inburgering. Onder de regie en eindverantwoordelijkheid van de gemeente maken we een inhoudelijke vertaalslag van de beleidsvoornemens. Voor alle betrokkenen is duidelijk waar bijvoorbeeld de maatschappelijke begeleiding, het participatietraject en het ontzorgen op onderdelen aan dient te voldoen. De gemeente toetst of de aangeboden programma's voldoen aan de gestelde maatstaven. Dit zou kunnen betekenen dat er op termijn nieuwe (financierings-) afspraken gemaakt worden tussen de gemeente en de betrokken organisaties. Het betekent ook, dat betrokken partijen veel meer dan nu samen zullen gaan werken, met elkaar zullen delen en afstemmen dan dat tot nu toe het geval is. Het is een andere manier van werken, proactief, erop uit en erop af, waarbij de nieuwkomer centraal staat in het geheel en niet alleen in de delen. Met elkaar moet gekeken worden wat nodig is om het doel te bereiken, ieder vanuit de eigen expertise. Over wie welke taak precies heeft worden afspraken gemaakt.

Alle betrokken partijen kennen de doelen van het PIP en werken daar naartoe, onder andere door een goed verwachtingenmanagement, maar ook door nieuwkomers aan te spreken, te stimuleren of juist af te remmen wanneer dat nodig is en door ondersteuning op maat te bieden. Er vindt regelmatig afstemming plaats tussen de gemeente, nieuwkomer en de betrokken partijen.

We willen inzetten op:

- Het opzetten van een samenwerking- en ketenorganisatie, inclusief protocol informatie en gegevensuitwisseling;
- Het werken vanuit één plan van aanpak (PIP). Betrokken partijen, het COA, de WPDA, Vluchtelingenwerk Noord Nederland, sociale teams en ROC's werken optimaal samen. Ook met partijen daaromheen, zoals Stichting Attenta, de GKB, werkgevers, stagebedrijven, de vrijwilligersvacaturebank, VIP (vrijwilligersinformatiepunt), Impuls sociale activering, Stichting Lemat, Humanitas, verenigingen, corporaties, buurtsportcoaches en gezondheidszorg wordt goed samengewerkt. Deze partijen worden optimaal benut om de doelen te halen. We hebben iedere nieuwkomers in beeld. Iedereen kent de nieuwkomer goed, kent de doelen van het PIP, committeert zich daaraan en doet wat nodig is om de doelen te halen;
- Regievoering door de gemeente. Een regievoerder³ in dienst van de drie gemeenten Assen, Aa en Hunze en Tynaarlo, als spin in het web en aanspreekpunt voor nieuwkomers en betrokken organisaties/partijen. De regievoerder neemt het assessment af bij de nieuwkomers en stelt samen met de nieuwkomer en betrokken partijen het PIP op. De regievoerder ziet er op toe dat partijen doen wat afgesproken is en dat de nieuwkomer ook doet wat afgesproken is. De regievoerder kent de nieuwkomer goed, weet wat de doelen van het PIP zijn, weet welke taken betrokkenen hebben uit te voeren. De regievoerder kent de resultaatafspraken en houdt partijen daaraan. Problemen worden pro actief opgelost, de voortgang wordt goed gemonitord en hier vindt regelmatig uitwisseling over plaats;
- Het vergroten van netwerk van werkgevers, stagebedrijven en vrijwilligersplekken. Goed relatiebeheer. Inzetten op een passende werkgeversbenadering. Het organiseren van gewenste begeleiding en ondersteuning van werkgevers;
- Een werkcoach en participatiecoach specifiek voor nieuwkomers zolang dit nodig is, met een lagere caseload om de benodigde extra begeleiding te kunnen bieden;
- Passend onderwijs voor nieuwkomers in de drie routes, inclusief praktijkleren, het behalen van deelcertificaten bij een erkend leerbedrijf. Een leven lang leren.
- Belemmeringen voor het deelnemen aan activiteiten wegnemen, bijvoorbeeld door het bieden van kinderopvang en reiskosten;
- Een aanpak op maat met intensieve begeleiding zo lang als nodig is, creativiteit en zoveel mogelijk gebruik maken van hetgeen de nieuwkomer zelf kan en wil;
- Resultaatafspraken en een goede monitoring om tijdig bij te kunnen sturen. De regievoerder is hier in de lead, maar van de betrokken organisaties wordt een pro actieve houding verwacht;
- Waar nodig interculturele kennis- en vaardigheidsvergroting van professionele en vrijwillige krachten.

³ De rol en de taken van de regievoerder zijn verder uitgewerkt in de bijlage 'Project SDA van inburgeren tot participatie (WIN 2020-2021)'. Ook worden hierin de benodigde financiën voor inzet van de regievoerder (inclusief ondersteuning) inzichtelijk gemaakt.

Ook voor de nieuwkomer betekent dit dat er het één en ander gaat veranderen voor wat betreft de inburgering:

- Een brede intake in de eigen taal;
- Extra verplichte activiteiten zoals extra taallessen en financiële training. Het aanbieden van een zogenaamde participatietraining waar ook ingegaan wordt op verwachtingsmanagement en de mindset van de nieuwkomers;
- Actief beleid op aansluiting van nieuwkomers bij activiteiten in de buurt/gemeente.

Er komt daarnaast ook meer duidelijkheid voor de nieuwkomers: er is een vast aanspreekpunt, organisaties zijn bij elkaar betrokken en stemmen met elkaar af, onduidelijkheden/problemen/vraagstukken worden sneller opgepakt en er komt sneller een duidelijk antwoord, doordat de lijnen kort zijn.

4.5 RESULTAATAFSPRAKEN, MONITORING EN REGIEVOERING

Zoals in de vorige paragraaf beschreven willen we op een andere manier gaan werken. Dit vraagt het één en ander van betrokken partijen en van de nieuwkomers. De nieuwkomers zetten hun handtekening onder het PIP en committeren zich daarmee aan de inhoud. De betrokken partijen worden geacht te doen wat nodig is om de doelen van het PIP te halen op hun werkterrein.

Resultaatafspraken vloeien voort uit de 5 doelen (zie § 4.3) die we ons hebben gesteld:

- **Financiën:** alle nieuwkomers hebben de financiën en de administratie op orde, schulden worden voorkomen of opgelost;
- **Zorg:** er is adequate aandacht voor en begeleiding of hulp m.b.t. het lichamelijke en psychisch welbevinden.
- **Samenleving:** alle nieuwkomers in de B-1 route volgen een duaal traject, werken en leren. Alle nieuwkomers leren Nederlands naar vermogen. Zo nodig wordt extra taallessen, een taalmaatje en/of taalcoach ingeschakeld;
- **(Betaald) werk:** alle nieuwkomers hebben een substantiële vorm van werk c.q. bezigheden, passend bij de doelen van het PIP;
- **Ontmoeten:** alle nieuwkomers hebben een netwerk(je) in de eigen buurt, waar ze ook terecht kunnen met praktische hulpvragen, over de post, formulieren, hoe zaken in Nederland zijn geregeld of gewoon een praatje.

4.6 GEVOLGEN INTERNE ORGANISATIE

Het feit dat de gemeente de regie krijgt over de inburgering, vraagt de nodige aanpassingen in de interne organisatie. Het is nog te vroeg om een uitspraak te kunnen doen over de benodigde bezetting, opleidingsbehoeften en dergelijke. Dit moet nog verder worden uitgewerkt.

We willen in ieder geval nauw samenwerken met de gemeenten Assen en Tynaarlo. Waar het kan willen we gezamenlijk optrekken, bijvoorbeeld door het aantrekken van een gezamenlijke regievoerder. Dit is belangrijk, omdat alle drie gemeenten samenwerken met de WPDA, Vluchtelingenwerk Noord Nederland, de GKB, het COA en de ROC's. Door samen te werken ontstaat er een eenduidige manier van werken, die voor iedereen helder is. We kunnen elkaar versterken. Ook fluctuaties in de instroom van nieuwkomers kunnen hierdoor gemakkelijker worden opgevangen.

We verwachten in elk geval dat er veranderingen gaan plaatsvinden op het gebied van:

- **werkwijze:** de gemeente krijgt de regie op het proces, er moet meer worden samengewerkt met alle ketenpartners, we willen werken met een gezamenlijke regievoerder in SDA-verband;
- **taakinhoud:** een (gezamenlijke) regievoerder en intensieve samenwerking in de keten houdt verschuiving van taken in (clustering van taken, overnemen van taken en dergelijke).

4.7 FINANCIËLE KADERS

Gemeente Aa en Hunze

Het huidige budget voor inburgering bedraagt totaal € 180.000 en is op dit moment als volgt opgebouwd:

- € 128.000 - statushouders
- € 23.000 - maatschappelijk ondersteuning
- € 29.000 - taal niveau (extra lessen)

Subsidie provincie Drenthe

Waarschijnlijk stelt de provincie Drenthe extra budget beschikbaar. Dit gaat voornamelijk om een budget van ca. € 300.000 dat regionaal ingezet kan worden. Dit is verder uitgewerkt in het Projectvoorstel SDA van inburgeren tot participatie (WIN 2020-2021), zie bijlage.

Financiële middelen Rijk

Het Rijk heeft middelen beschikbaar gesteld voor de invoering van de nieuwe wet inburgering, het verhogen van de Taaleis. Voor Aa en Hunze gaat dit om 2x een bedrag van € 29.556. Voor nieuw te huisvesten nieuwkomers ontvangen we een bedrag van € 2.370 per nieuwkomer van 18 jaar en ouder, bedoeld voor maatschappelijke begeleiding en het participatieverklaringstraject. Daarnaast zijn er nog (beperkt) middelen beschikbaar die door het Rijk zijn toegekend om een extra inspanning te kunnen leveren voor de integratie en participatie van nieuwkomers. De verwachting is dat met de invoering van de nieuwe Wet Inburgering aanvullende financiële middelen door het Rijk beschikbaar worden gesteld aan de gemeenten.

Bijlage

- Project SDA van inburgeren tot participatie (WIN 2020-2021).